

هدف از انجام این پژوهش ارتقای فعالیت‌های آموزشی و پرورشی در دبیرستان دخترانه سمیه شهرستان رامهرمز بوده است. در این پژوهش دانش‌آموزان توانمند و فعال تحت عنوان همیار معاون در بعضی از امور مدرسه مشارکت داده شدند، مدیر و معاونان مدرسه را یاری کردند و در این زمینه وظایف خود را بسیار مطلوب انجام دادند؛ به طوری که اهداف مورد انتظار تحقق پذیرفت و در نهایت، نتایج رضایت‌بخشی در پی داشت. بهترین فرصت گسترش حس مشارکت‌جویی نوجوانان، در مدارس شکل می‌گیرد و این مدیران و مربیان مدارس هستند که می‌توانند از آن بهره‌کافی ببرند.

کلیدواژه‌ها: همیار معاون، مسئولیت‌پذیری، مشارکت

اهداف اجرای طرح همیار معاون عبارت‌اند از:

- مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های آموزشی و پرورشی
- تقویت حس مسئولیت‌پذیری، همیاری، همکاری و هم‌فکری با مسئولان مدرسه
- بیان قوانین و مقررات مدرسه از زبان خود دانش‌آموزان (همیار معاونان)، پذیرش و رعایت قوانین و مقررات مدرسه با انگیزه و رغبت بیشتر توسط دانش‌آموزان
- نظارت و اجرای بهینه کلیه طرح‌ها جهت ارتقاء کیفیت فعالیت‌های آموزشی و پرورشی توسط مسئولین مدرسه
- سال تحصیلی ۹۳-۹۲ تعداد محدودی از دانش‌آموزان در فعالیت‌ها و برنامه‌های پرورشی مدرسه شرکت فعال داشتند. عده‌ای نیز از نظر درسی انگیزه کمتری برای درس خواندن

همیار معاون

چگونگی مشارکت دانش‌آموزان در امور مدرسه
ژیلا شفیعی باغبادری
مدیر دبیرستان سمیه، رامهرمز

داشتند و فعالیت و اقداماتی که از طرف آموزشگاه جهت تشویق و ترغیب آنان به کار برده می‌شد کمتر بر آنان تأثیرگذار بود. همچنین با توجه به حجم گسترده کارهای اجرایی، آموزشی و پرورشی، رسیدگی به مسائل و مشکلات تحصیلی، تربیتی، دانش‌آموزان، وجود ساختمان ۳ طبقه و حضور دو معاون، گاهی نظارت را دچار مشکل می‌کرد و باعث غفلت از اجرای بعضی طرح‌ها می‌شد. با توجه به تجربیات سال‌های گذشته و مؤثر بودن مشارکت دانش‌آموزان در بعضی از امور مدرسه، ضمن بررسی تمام جوانب و مطالعاتی عمیق در این زمینه اجرای طرح همیار معاون در جلسات شورای مدرسه و شورای معلمان مطرح گردید تا مورد بررسی و تأیید قرار گیرد. پس از موافقت اعضا و اجرای طرح به مدت یک‌ماه به صورت آزمایشی، تغییرات خوب در مدرسه ایجاد شد اما ایرادها و اشکالاتی داشت. بر این اساس ضمن تشکیل جلسه توجیهی با شورای دانش‌آموزی و بیان شرح وظایف هر یک با توجه به علائق و توانمندی آن‌ها، با نصب کارت همیار معاون، در برنامه آغازین معرفی شدند، تا با نظارت مسئولین مدرسه جهت تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به حضور فعال در فعالیت‌های آموزشی و پرورشی گام بردارند و در این زمینه راهکارهایی را ارائه دهند. در جلسات شورای معلمان نیز اقدامات و فعالیت‌ها مورد نقد و بررسی قرار گرفت و همکاران نقطه نظرات و پیشنهادات خود را جهت اجرای هر چه بهتر طرح بیان نمودند.

پس از گذشت چند ماه و برطرف شدن ایرادها و اشکالات، پیشرفت طرح موفقیت‌آمیز بود و تغییرات بسیار مطلوبی در آموزشگاه ایجاد شد. به کمک همیار معاونان، بسیاری از امور مدرسه از قبیل حضور و غیاب دانش‌آموزان، نظارت بر بهداشت و نظافت عمومی، جذب کمک‌های مردمی، تحویل قبوض هدیه به مدرسه و مجلات رشد، سخنرانی در برنامه آغازین و ... انجام می‌گرفت. حضور فعال دانش‌آموزان در فعالیت‌های پرورشی از قبیل برگزاری نماز جماعت مدرسه، متنوع بودن برنامه آغازین، شرکت فعال دانش‌آموزان در مسابقات علمی، فرهنگی و ... پررنگ‌تر شد و از نظر آموزشی با نظارت بر کار سرگروه‌های درسی، بیان تجربه‌های مفید درسی خود در کلاس‌های درس و برنامه آغازین موفقیت چشمگیری نیز به دست آمد. علاوه بر آن، در طول سال تحصیلی پنج بار به مناسبت‌های مختلف نمایشگاهی در مدرسه برگزار شد و یک بار نیز کارگاه علوم تجربی به کمک همیار معاونان تشکیل شد که مورد استقبال بازدید مدیر و مسئولان آموزش و پرورش شهرستان رامهرمز قرار گرفت. همچنین با توجه به حضور کارشناس ارزیابی و عملکرد و کارشناس آموزش متوسطه اول در جلسه شورای دبیران در اردیبهشت ماه، هم مسئولان و هم کلیه همکاران ارزیابی از طرح همیار معاون را بسیار مطلوب دانستند.

نتایج اجرای طرح همیار معاون براساس شواهد به‌دست آمده در بین دانش‌آموزان عبارت‌اند از: تقویت و گسترش روحیه همکاری، هم‌فکری، مشارکت و ابتکار و خلاقیت، تحکیم روابط دوستانه، و ارتقای حس مسئولیت‌پذیری، اعتمادبه‌نفس، سطح دانش و آگاهی، قدرت رهبری و مدیریت و ...

پیشنهادهای کاربردی

مدیریت مشارکتی سریع‌ترین راه برای کسب نتیجه نیست بلکه بهترین راه کسب نتایج موفقیت‌آمیز است و اگر چه ممکن است آغاز آن آهسته باشد، پایانی سریع به همراه خواهد داشت و این نمود مدیریت مشارکتی است. کمی صرف وقت برای استفاده از نظرات دیگران موجب اثربخشی بیشتر در تصمیم‌گیری‌ها خواهد شد.

مدیر مدرسه در صورتی که ضمن توجه جدی به مدیریت روابط انسانی در اداره مدرسه، سبک مدیریتی خود را بر پایه مشارکت قرار دهد، از این طریق در قلب و روح همکاران و دانش‌آموزان نفوذ می‌کند. مدیران به جای سخت کار کردن باید سعی کنند علاوه بر تقسیم کار با معاونان، دبیران، دانش‌آموزان توانمند و فعال و اولیای آنان را به کار گیرند و از نظرات و پیشنهادهای آنان بهره‌مند شوند. مدیر مدرسه می‌بایست به معلمان برای رفتار درست پاداش دهد. این کار باعث نتایج مثبت بیشتر می‌شود. همچنین به کارهای برجسته، خلاقیت‌های کاربردی، کیفیت کار و کسانی که رفتار مؤثر بر سایر همکاران و دانش‌آموزان دارند، پاداش دهد. این پاداش می‌تواند مادی یا معنوی باشد.

در نظام مشارکتی، مدیر با همکاران زیرمجموعه خود و دانش‌آموزان به بحث و تبادل نظر می‌پردازد و از نظرات و پیشنهادهای آنان بهره می‌گیرد و همین امر منجر به محیطی دوستانه و توأم با اعتماد و اطمینان متقابل می‌شود. وقتی همه افراد به نوعی خود را در امور و تصمیم‌گیری‌های مدرسه شریک بدانند، همه تلاش خود را با کمک مدیر مدرسه در جهت افزایش کارایی و بازدهی نظام آموزشی به کار می‌گیرند.

وظیفه دانش‌آموزان نیز فقط درس خواندن نیست بلکه آن‌ها در جریان مسائل و مشکلات مدرسه قرار دارند و به کمک مدیر و مسئولان می‌شتابند. مدیریت مشارکتی در آموزش از کارکردهای نسبتاً جدید است که می‌کوشد با تکیه بر اهمیت دادن به سرمایه انسانی، راهکارهایی برای حضور مؤثر و فعال تمام کارکنان، دانش‌آموزان و اولیای آنان در حل مسائل و اجرای اهداف آموزشی و پرورشی به کار ببرد.

منابع

۱. زارعی، اقبال و محمودی راد، فروغ (۱۳۸۳). مبانی نظری و عملی اقدام‌پژوهی به زبان ساده، قم: نسیم کوثر.
۲. عبادی، غلامحسین. (۱۳۸۷). روش تحقیق اقدام‌پژوهی، استان خوزستان: پژوهشکده تعلیم و تربیت استان.
۳. علیمردان، محمدعلی. با همکاری دفتر آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی. (۱۳۸۲) و مقررات دوره راهنمایی تحصیلی، جلد ۱، تهران.
۴. قاسمی پویا، اقبال. (۱۳۸۲). راهنمای معلمان پژوهنده، تهران: نشر اشاره.

